

# ALIRAN PEMIKIRAN SALAFI DI MALAYSIA: SOROTAN TERHADAP PERANAN INTERNET DALAM DUNIA SIBER

MUHAMAD FAISAL ASHAARI

## ABSTRAK

*Internet merupakan medium yang paling singkat untuk memasarkan diri, pemikiran, organisasi dan aktiviti berbanding dengan media pemasaran yang lain. Internet telah dimanfaatkan sepenuhnya oleh aliran Salafi di Malaysia yang mutakhir ini mengambil peranan untuk menjana suatu pembaharuan dari sudut perundangan Islam dan membebaskannya daripada cengkaman taqlid buta. Kini aliran ini telah menggungguli infosiber Islam di Malaysia seperti mana aliran pembaharuan di era penjajah telah menggunakan media untuk membangkitkan kesedaran rakyat. Tulisan ini akan menyentuh sepintas lalu perkembangan idea Salafi dan meneliti peranan Internet dalam memasarkan aliran ini di Malaysia.*

## PENDAHULUAN

Maklumat merupakan faktor yang terpenting dalam menentukan perubahan masyarakat kerana ia boleh merubah persepsi dan pandangan mereka terhadap sesuatu perkara. Kini, maklumat telah menjadi bahan yang bebas kawalan pihak berautoriti apabila Internet telah berjaya meliberalisasikan pengaliran maklumat. Ini kerana Internet telah membina jaringan dengan berjuta-juta komputer di seluruh dunia yang sekaligus menjadikannya sebagai pusat pengumpulan maklumat yang terbesar. Keadaan ini telah membolehkan pengguna Internet bebas untuk memilih mana-mana maklumat yang mereka perlukan dan tidak lagi ditentukan oleh mana-mana pihak.

Maklumat berkaitan agama di Internet telah mula bertambah dari masa ke semasa yang tentunya memberikan kesan kepada perkembangan agama itu sendiri. Dawson & Cowan menegaskan

bahawa Internet telah mengubah bentuk dan penampilan semua agama di dunia<sup>1</sup> lantaran Internet telah mengubah cara orang Islam menerima, mengguna dan mendapatkan maklumat. Terdapat agama yang telah mengubah pengalamannya dengan kehadiran Internet seperti agama Kristian yang membenarkan amalan ritual (sembahyang) hanya dengan mengisi borang secara online tanpa perlu lagi pergi secara fizikal ke gereja.

Terdapat juga kesan Internet terhadap Islam apabila Islam telah menjadi subjek perbincangan yang aktif secara maya dan sumber-sumber Islam meliputi al-Quran dan al-Hadis termasuk kitab-kitab ulama terdahulu boleh diakses secara maya. Islam berbeza dengan agama yang lain kerana perkara yang bersifat prinsip dan asas tidak boleh diubah namun pemikiran dan persepsi penganutnya boleh berubah. Ini termasuk juga tentang perkara yang tiada nas yang jelas, iaitu yang boleh menerima pelbagai pandangan. Namun, tidak semua umat Islam menggunakan Internet untuk tujuan agama dan kelihatan aliran Islam yang memanfaatkan Internet ialah aliran Salafi. Aliran ini mempunyai jaringan yang luas di dunia siber dan laman web penting aliran ini mempunyai banyak bahasa seperti bahasa Arab, Inggeris, Indonesia dan Malaysia. Matlamat aliran ini ialah untuk mengembalikan kemurnian ajaran Islam berdasarkan kepada al-Quran dan al-Hadis.

Tulisan ini akan memberikan fokus kepada perkembangan dunia Salafi Malaysia di alam maya yang asal usulnya datang bersama aliran pembaharuan yang ingin menjana pembaharuan pemikiran politik orang Melayu. Pemikiran pembaharuan ini telah berjaya diserapkan dalam pemikiran politik melayu Islam walaupun terpaksa mengambil masa separuh abad. Namun sejak hampir sedekad ini ia cuba membawa identiti tersendiri melalui dunia Internet dan cuba memberikan fokus kepada aspek pembaharuan daripada aspek perundangan Islam.

#### PENGENALAN ALIRAN SALAFI

Salafi merupakan aliran yang lahir pada kurun ke-4H yang berasal daripada Mazhab Hanbali. Menurut Imam Abu Zuhrah aliran ini mendakwa pandangan mereka berasal daripada Imam Ahmad bin Hanbal yang ingin menghidupkan kembali akidah al-Salaf. Kumpulan ini kemudiannya diperbaharui semula dengan kewujudan Ibn Taimiyyah pada kurun ke-7H dan beliau telah menambah beberapa

---

<sup>1</sup> Lorne L. Dawson & Douglas E. Cowan. 2004. *Religion Online*, Routledge, New York, hlm. 1.

pendekatan dalam aliran ini. Seterusnya aliran ini telah mendapat sambutan dengan kewujudan Muhammad bin Abdul Wahhab di Semenanjung Tanah Arab pada kurun ke-12H.<sup>2</sup>

Aliran ini menamakan diri mereka dengan nama Salafi iaitu aliran yang ingin mengikut jejak *salaf al-soleh* iaitu generasi yang hidup pada 3 kurun pertama Hijrah. Menamakan diri mereka dengan Salafi mendapat pertikaian sesetengah ulama seperti Dr. Muhammad Said Ramadan al-Buiti. Menurutnya, nama Salafi ini sebenarnya mengelirukan lantaran dengan nama ini akan timbul anggapan bahawa mereka adalah pengikut salaf dan secara tidak langsung menafikan manhaj orang lain yang turut mengikut jejak salaf. Menurut beliau lagi, salaf merupakan suatu tempoh zaman seperti yang disebut oleh Rasulullah<sup>3</sup> dan bukan suatu aliran tertentu.<sup>4</sup> Walau bagaimanapun, tulisan ini menggunakan salaf merujuk kepada nama suatu aliran yang menjadikan al-Quran dan al-Hadis sebagai rujukan utama dan ingin membebaskan diri daripada taqlid serta membebaskan pemikiran umat daripada segala bentuk kejumudan dan cara berfikir yang statik.

Aliran ini bertitik tolak daripada aliran pemikiran dalam Ilmu Tauhid. Persoalan berkenaan *ayat al-tashbih* dan *al-ta'wil*, permasalahan kubur dan sebagainya mendominasi perbahasannya di peringkat awal, akhirnya membawa kepada titik-bengik yang hebat antara mereka dengan aliran yang lain seperti al-Asha'irah, al-Muktazilah dan al-Sufiyyah. Menurut Ibn Taimiyyah di dalam *Risalah Ma'arij al-Wusul*,<sup>5</sup> terdapat 4 aliran utama dalam memahami akidah iaitu ahli falsafah, al-Mutakallimun, al-Maturidiyyah dan al-Asha'irah. Ke semua kumpulan ini telah menjadikan akal antara unsur utama dalam memahami tauhid sedangkan cara ini tidak digunakan oleh para sahabat dan tabi'in. Menurut Ibn Taimiah, bagi mengelakkan simpang siur yang berlaku dalam memahami persoalan akidah, adalah baiknya mengikut cara tulen yang telah ditinggalkan oleh para sahabat dan tabi'in iaitu melalui al-Quran dan al-Hadis. Maka perbezaan antara aliran ini dengan aliran-aliran yang lain tidak sekadar berlaku dari sudut

---

<sup>2</sup> Muhammad Abu Zahrah, *Tarikh al-Mazahib al-Islamiyyah*, Dar al-Fikr al-<sup>c</sup>arabi, al-Qahirah, tth, hal. 190-195.

<sup>3</sup> Sabda Rasulullah maksudnya : *Sebaik-baik kamu ialah yang berada dalam kurun aku, kemudian kurun selepasnya iaitu kurun ke-2 dan kurun selepasnya iaitu kurun ke 3*. Sahih al-Bukhari, *Kitab al-Shahadat*, no. 2457.

<sup>4</sup> Muhammad Said Ramadan al-Buiti. 1999. *al-Salafiyyah : Marhalah Zamaniyyah la Mazahib Islamiyyah*, Beirut: Dar al-Fikr, hlm. 221-227.

<sup>5</sup> Sila lihat Muhammad Abu Zahrah, *Tarikh al-Mazahib al-Islamiyyah*, hlm. 190.

pendekatan bahkan daripada aspek epistemologi dalam memahami akidah itu sendiri. Bagi aliran salaf, peranan akal tidak penting dalam persoalan akidah berbanding dengan aliran lain yang memberikan kedudukan yang lebih baik kepada akal.

Biarpun bermula dengan aspek perbahasan ilmu tauhid, lama kelamaan manhaj ini membawa perbahasannya dalam ilmu Fiqh disebabkan asas epistemologi mereka yang menjadikan al-Quran dan al-Hadis sebagai sumber utama. Menurut Muhammad al-Khudri Bik,<sup>6</sup> ilmu Fiqh se awal abad 1H hingga abad ke 6H, telah mengalami perkembangan yang memberangsangkan. Hal ini terhenti apabila kesuburan penulisan ulama mula cenderung meringkaskan penulisan ulama terdahulu dan kemudiannya mensyarahkannya semula lebih daripada berusaha melakukan penulisan yang lain dan membuat ijtihad yang baru. Hal ini membawa kepada suatu era taqlid dalam fiqh yang memberi impak yang negatif kepada pertumbuhan pemikiran fiqh itu sendiri. Fenomena ini secara keseluruhannya berlaku pada semua aliran mazhabiyyah. Perhatikan permasalahan ini timbul, di samping beberapa faktor yang lain, Ibn Taimiah dan muridnya Ibn Qayyim selepas itu terkedepan dengan paradigma baru yang berusaha memerangi taqlid dan menggalakkan ijtihad yang baru.

Di tempat yang lain pula, timbul usaha yang dilakukan oleh Sheikh Muhammad bin Abdul Wahhab di Saudi Arabia sekitar abad ke 16 disebabkan oleh sifat melampau dalam mengagungkan individu, berleluasa perkara khurafat dan bid'ah di sana. Beliau membawa aliran yang sama dengan Salafi seperti yang dibawa oleh Ibn Taimiyyah dan Ibn Qayyim. Menurut Imam Abu Zahrah, pendekatan dakwah yang dilakukan oleh Sheikh Muhammad keras dan kasar sehingga mereka sanggup untuk berperang untuk memerangi kumpulan yang bertentangan dengan mereka atas alasan memerangi bid'ah.<sup>7</sup> Pendekatan yang kasar ini, pada penulis, disebabkan oleh suasana pada masa itu menuntut untuk melakukan pendekatan yang sebegitu. Namun, pendekatan ini diteruskan oleh pengikutnya selepas itu dan mereka yang mengikuti aliran Salafi ini sehingga ramai yang menyinonimkan antara Salafi dan Wahabi sedangkan ia berbeza dalam satu sudut dan sama dalam satu sudut yang lain. Aliran wahabi membawa pemikiran salafi tetapi mereka lebih keras berbanding aliran Salafi.

---

<sup>6</sup> Muhammad al-Khudri Bik. 1981. *Tarikh al-Tashri' al-Islami*, ed ke-7, Dar al-Fikr, Dimashq, hlm. 2-3.

<sup>7</sup> Muhammad Abu Zahrah, *Tarikh al-Mazahib al-Islamiyyah*, hlm. 212-213.

Pada akhir abad ke-19 dan awal abad ke-20 pula, umat Islam tidak sekadar berada dalam kegelapan dalam aspek fiqh, tetapi juga dalam aspek politik. Kerajaan Turki Othmaniah berada di ambang kejatuhannya. Usaha pembaharuan dalam epsiod ini dipelopori oleh tokoh-tokoh seperti Muhammad Abduh, Syed Jamaludin al-Afghani dan Muhammad Rasyid Reda. Usaha pembaharuan yang mereka bawa tidak sekadar dari sudut fiqh tetapi yang lebih penting dari itu ialah mereka berusaha untuk membebaskan orang Islam terkebelakang dari apek pemikiran. Implikasi daripada cengkaman taqlid di dalam pemikiran umat Islam ialah mereka tidak berani melakukan ijtihad, tidak berani untuk melawan penjajah dan tidak berani untuk berfikir *out of the box*.

Secara keseluruhannya, aliran ini sepanjang sejarahnya berjuang untuk membebaskan dari cengkaman taqlid buta yang antara sebabnya ialah sikap berpegang secara membuta tuli dengan sesuatu pandangan seperti pandangan sesuatu mazhab atau dengan sesuatu tokoh. Kepelbagaian dalam pentafsiran dalam agama membawa mereka kepada pendekatan kembali kepada al-Quran dan al-Hadis yang diharapkan menjadi jalan tengah terhadap simpang siur ini. Walau bagaimanapun, perlu dibezakan antara idea pembaharuan dengan aliran Salafi kerana aliran pembaharuan merupakan aliran Islah (pembaikan) yang berusaha membawa suatu perubahan baru dalam pemikiran fiqh. Manakala aliran Salafi merupakan aliran yang menjadikan al-Quran dan al-Hadis sebagai sumber utama.

## SALAFI DI MALAYSIA

Aliran Salafi di Malaysia dipelopori oleh Sheikh Muhammad Tahir Jalaludin, yang merupakan ulama Minangkabau yang mendapat pendidikan di Mekah dan kemudiannya di al-Azhar Mesir. Beliau bersama Syed al-Hadi, Haji Abbas Mohd Taha dan Mohd Salim al-Kalali sekitar awal abad ke-20, telah berusaha mengejutkan pemikiran orang Melayu Islam di Tanah Melayu pada ketika itu untuk membuat perubahan. Ini kerana sekembalinya mereka ke tanah air, mereka mendapati orang Melayu dipinggirkan dari arus kemajuan ekonomi. Tanah Melayu pada ketika itu dijajah oleh British, mula dibanjiri dengan kehadiran ramai imigran daripada China dan India sehinggakan mereka terkedepan menguasai aspek ekonomi berbanding dengan orang Melayu. Penjajah sengaja membiarkan orang Melayu terus hidup dengan cara tradisinya kerana mengalihkan mereka untuk



bekerja di lombong bijih timah dan getah lebih bermasalah daripada membawa imigran daripada luar.

Dalam membawa pembaharuan ini, mereka bergerak menjadi aktivis masyarakat. Mereka menggalakkan masyarakat menubuhkan persatuan-persatuan untuk pembangunan masyarakat, liberalisasi dalam pendidikan agama, kebebasan kaum wanita dan pemodenan. Selain itu, mereka turut menggunakan wahana penulisan untuk meransang daya fikir masyarakat. Mereka telah menerbitkan beberapa akhbar dan majalah seperti *Al-Imam*, *Al-Ikhwan*, *Saudara* dan *Neraca*. Penerbitan ini walau pun hanya mampu bertahan beberapa ketika sahaja tetapi telah memberikan impak positif ke arah pembaharuan minda masyarakat.<sup>8</sup> Halangan besar yang perlu mereka tempuh ialah menganjakkan pemikiran orang Melayu yang rata-ratanya telah diwarnai dengan taqlid dan kurang keterbukaan. Hal ini tidak payah untuk difahami kerana orang Melayu pada ketika itu tidak mendapat pendidikan formal lagi tersusun yang menyebabkan sukar berlaku keterbukaan.

Pembaharuan yang mereka bawa tidak sekadar daripada aspek perubahan minda dan kesedaran politik bahkan ia sedikit sebanyak membawa perbahasan yang berkaitan dengan persoalan mazhab. Orang Melayu yang kuat berpegang dengan mazhab Syafie dari sudut fiqh dan dengan aliran al-Ashaari dan al-Maturidi dari sudut tauhid merasa kurang selesa dengan pandangan yang berbeza dengan mazhab mereka. Mereka tidak mahu pegangan agama mereka dicabar dan dipertikaikan. Akhirnya fenomena ini membawa perpecahan kepada dua golongan iaitu kaum muda dan kaum tua dan idea pembaharuan yang dibawa oleh Sheikh Tahir dan rakan-rakannya telah terserap dalam aliran politik yang berasaskan agama sehingga timbul usaha melalui parti bagi menubuhkan negara Islam. Walau bagaimanapun, titik bengik masih lagi berlaku khususnya di negeri Kedah, Kelantan dan Trengganu kerana di negeri-negeri ini terdapat banyak sekolah agama dan pondok. Negeri yang berjaya menjadikan salafi sebagai pegangan negerinya ialah negeri Perlis.<sup>9</sup>

Pertentangan antara kaum muda dan kaum tua ini berlarutan hinggalah dasawarsa kebelakangan ini apabila ramai pelajar yang melanjutkan pelajaran di Timur Tengah seperti di Mesir dan Jordan. Mereka mendapat pendedahan yang luas dalam disiplin pengajian mereka berkenaan fiqh dan asas perundangan Islam menyebabkan

<sup>8</sup> Abdul Aziz Mat Ton et al. 2000. *Politik Imam*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka. hlm. 30.

<sup>9</sup> Abdul Rahman Abdullah. 1989. *Gerakan Islah Perlis : Sejarah dan Pemikiran*, Kuala Lumpur Penerbitan Pena, hlm. 8.

mereka lebih terbuka dalam persoalan mazhab. Perkembangan ini merupakan perkembangan positif dari sudut perkembangan pemikiran fiqh dan dalam masa yang sama ia telah meresap dalam pemikiran sebahagian besar institusi agama dalam kerajaan, institusi pengajian tinggi dan dalam gerakan Islam. Dari sudut yang lain, bermulalah suatu tahap di mana orang membicarakan soal hukum dari perspektif mazhab dan berlandaskan kepada kekuatan dalil. Terdapat di kalangan mereka yang menghormati dominasi masyarakat Malaysia yang berpegang dengan Mazhab al-Shafie dan ada yang sebaliknya.

Aliran Salafi melihat perkembangan ini dengan pandangan yang positif kerana dari satu sudut ia membawa matlamat yang hampir sama dengan mereka iaitu membebaskan pemikiran dari cengkaman taqlid. Namun, cara mereka ialah melalui pendekatan al-Quran dan al-Hadis manakala aliran yang satu lagi membawa pendekatan *fiqh al-taysir* dari perspektif *al-maqasid*. Aliran Salafi di Malaysia pada peringkat awalnya dicetuskan hasil daripada kejumudan pemikiran orang Melayu dan tumpuan utamanya ialah daripada aspek politik. Kini aliran Salafi dalam bentuknya yang terkini lebih menumpukan kepada aspek fiqh lebih daripada aspek politik. Tokoh seperti Prof Syukri Salleh, Dr. Mohd Asri Zainal Abidin dan Ustaz Mohd Asri Yusuf disebut-sebut memimpin aliran ini pada masa ini. Apa yang menariknya ialah, mereka telah menggunakan wahana Internet bagi membina imej dan identiti mereka dan kini mereka memiliki info struktur yang baik di alam maya.

### SALAFI MALAYSIA DI ALAM MAYA

Aliran Salafi di Malaysia menampilkan diri di alam maya sejajar dengan perkembangan dunia Internet di Malaysia. Aliran Salafi di tempat lain seperti di Timur Tengah dan di Indonesia mempunyai laman web sendiri seperti [www.salafy.or.id](http://www.salafy.or.id) dalam bahasa Indonesia, <http://www.almeshkat.net/> dalam bahasa Arab dan <http://www.salaf.com/> dalam bahasa Inggeris. Kedapatan pula radio salafi daripada Yaman yang menampilkan ceramah secara langsung yang boleh didapati daripada <http://www.livedars.com/>. Tokoh-tokoh mereka seperti Sheikh Saleh Uthaimin dan Sheikh Abdul Aziz Bin Baz mempunyai laman web mereka sendiri yang informatif yang dilengkapi dengan bahan ilmiyyah, fatwa, sudut hukum, ulasan isu semasa, audio dan sebagainya.<sup>10</sup> Mereka memanfaatkan dunia maya sebagai medium terbaik untuk mengetengahkan pandangan dan pemikiran mereka.

---

<sup>10</sup> Sila lihat <http://www.ibnothaimin.com/index.shtml> dan <http://www.binbaz.org.sa/>

Hakikat ini diakui oleh J. Song & F.M. Zahedi<sup>11</sup> yang merupakan pengkaji dunia pemasaran melalui Internet. Menurut mereka, kini Internet merupakan tempat pemasaran yang serius menggantikan cara pemasaran tradisional. Beberapa syarikat antarabangsa seperti Dell telah berjaya membuktikan keberkesanan dalam menggunakan Internet kerana dapat mengurangkan kos pemasaran dan dapat menaikkan keuntungan. Oleh sebab itu, mana-mana pihak yang ingin mendapat tempat dihati masyarakat, beralih menggunakan medium ini seperti yang dilakukan oleh kumpulan nasyid di Malaysia berbanding dengan penyanyi biasa kerana mereka tidak dan kurang mendapat tempat dalam arus perdana seperti penyanyi.<sup>12</sup> Di Malaysia terdapat 3 bentuk kewujudan mereka di alam maya iaitu:

#### LAMAN WEB

Terdapat 6 laman web yang mewakili aliran ini iaitu:

- a. <http://al-qayyim.net/home/>

Laman ini dibangunkan dan dikendalikan oleh penuntut di Dewan Pengajian Ibn-Qayyim. Dewan Pengajian al-Imam Ibn Qayyim al-Jauziyyah (DPIIQJ) terletak di Bkt. Mertajam, Sbrg. Perai, Pulau Pinang. Ia merupakan sebuah tempat pengajian yang diasaskan oleh Ustaz Mohd Asri bin Zainul Abidin.

- b. <http://www.darulkautsal.com/>

Laman ini dibangunkan dan dikendalikan oleh Darul Kautsar yang merupakan sebuah pusat penghafalan al-Quran dan pengajian ilmu-ilmu Islam yang terletak di Kubang Kerian, Kota Bharu, Kelantan. Ia diasaskan oleh Ustaz Mohd Asri Yusuf.

- c. <http://www.al-wahidah.com/phpBB2/index.php>

Laman ini dibangunkan dan dikendalikan oleh Madrasah Al-Wahidah yang merupakan sebuah institusi pendidikan yang bertapak di Kuantan,

---

<sup>11</sup> Jacki Song & Fatemeh Mariam Zahedi. 2006. Internet market strategies: Antecedents and implications, dlm *Journal Information & Management* (43), hlm. 222.

<sup>12</sup> Muhamad Faisal Ashaari & Zulkepli Abd Ghani. 2006. Islam di Alam Siber : Pengalaman Malaysia dan Prospek Modal Insan Masa Depan, *Prosiding Seminar Tamadun Islam Tentang Pembangunan Modal Insan*, 26-27 Julai, Kuala Lumpur, hlm. 7.



Pahang dan cenderung menawarkan pendidikan dan ilmu yang berasaskan Al-Quran dan Sunnah Nabi Muhammad S.A.W.

d. <http://www.al-nidaa.com.my/>

Laman ini dibangunkan dan dikendalikan oleh Al-Nidaa' yang merupakan sebuah badan dakwah dan menginginkan muslim di Malaysia khususnya, menjadi seorang muslim yang sejati seperti yang diperintahkan oleh Allah (S.W.T.) dan dicontohi oleh Nabi Muhammad (s.a.w.) serta yang dihidupkan oleh para salafussoleh, yang berfungsi sebagai khalifah Allah di muka bumi ini dan sebaik-baik umat, yang progresif dan kuat tetapi adil dan senantiasa membimbing manusia ke jalan Allah.

e. <http://www.al-firdaus.com/>

Laman ini dibangunkan dan dikendalikan oleh secara peribadi oleh Hafiz Firdaus Abdullah bermatlamat untuk membawa diskusi Islam daripada perspektif al-Quran dan al-Hadis.

f. <http://al-ahkam.net/>

Laman web ini dibangunkan oleh kumpulan beberapa orang yang berlatar belakang agama dan bukan agama dengan tujuan membangunkan fiqh berdasarkan kepada al-Quran dan al-Hadis. Sungguhpun web ini tidaklah mewakili secara langsung aliran Salafi, tetapi ia bergerak seiring dengan aliran Salafi. Walau bagaimanapun, ia tidak membawa pendekatan yang keras berbanding seperti yang berlaku dalam kebanyakan pengikut aliran Salafi dan Wahabi. Untuk meneruskan kesinambungan idea dan pemikiran mereka, terdapat dua projek utama yang sedang dibangunkan iaitu Institut Pemikiran al-Qaradawi yang bertujuan untuk menjadikan platform kepada penyebaran manhaj *Fiqh al-Taysir* yang telah dipopularkan oleh Syeikh Dr Yusuf al-Qaradhawi. Ia boleh diakses melalui <http://al-ahkam.net/ipaq/index.php>. Yang kedua ialah usaha membangunkan info hadis secara atas talian yang boleh diakses melalui <http://e-hadith.info/home/>.

#### MILING LIST

Terdapat satu miling list yang mewakili aliran Salafi Malaysia iaitu <http://groups.yahoo.com/group/alFikrah/> yang kini (21 Ogos 2006) mempunyai 824 ahli yang ditubuhkan pada 14 Feb 2005. Hafiz Firdaus

dalam laman webnya menyebut group ini sebagai laman diskusi<sup>13</sup> Misi *alFikrah* ialah memurnikan ajaran Islam dari pencemaran aqidah-aqidah yang menyimpang, pencemaran ayat-ayat al-Qur'an dari takwilan dan unsur Israeliyat, pencemaran al-Sunnah dari hadis-hadis lemah dan palsu, juga pemurnian hukum-hukum fiqih, akhlak-dan sistem nilai. Ia merupakan miling list yang aktif dan pernah mencapai hit sebanyak 1233 mesej sebulan. Sila lihat rajah di bawah.

#### Message History

|      | Jan  | Feb  | Mar  | Apr | May  | Jun | Jul | Aug | Sep | Oct | Nov | Dec |
|------|------|------|------|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| 2006 | 1111 | 1127 | 1416 | 850 | 941  | 649 | 766 | 661 |     |     |     |     |
| 2005 |      | 735  | 669  | 795 | 1110 | 879 | 756 | 948 | 463 | 831 | 739 | 375 |

### FORUM / INTERAKTIF

Terdapat 2 forum dalam aliran ini iaitu

- a. <http://www.al-ahkam.net/home/index.php?name=MDForum&file=index>

Ia merupakan ditubuhkan pada akhir 1999. Forum ini mengandungi 9 menu utama iaitu Pengumuman, Aduan & Silatur Rahim, Komputer dan komunikasi, Isu Semasa, Muslimah, Aqidah & Gerakan Dakwah Islam, Masalah Feqh, Iklan & Perniagaan dan Lain-lain Hal. Daripada 9 menu utama ini, terdapat 42 sub menu. Forum ini yang sangat aktif dan salah satu sub menunya pernah mendapat balasan sebanyak 18894.

- b. <http://www.al-wahidah.com/phpBB2/index.php>

Forum ini mempunyai 184 pengguna berdaftar dan setakat ini mendapat 23 balasan sahaja. Ia merupakan forum yang pasif sejak database Forum al-wahidah.com mengalami kerosakan sepereti yang dinyatakan dalam ruang pengumuman.

### PERANAN INTERNET DALAM ALIRAN SALAFI

#### MENONJOLKAN IDEA DAN PEMIKIRAN

Aliran Salafi di Malaysia telah memanfaatkan ruang Internet bagi menonjolkan idea dan pemikiran mereka. Hal ini menurut Lim

<sup>13</sup> <http://www.al-firdaus.com/>

Marrylin<sup>14</sup> Internet merupakan ruang terbaik khususnya bagi mereka yang kurang terkenal bagi mengetengahkan diri mereka. Internet memberi ruang yang sama rata antara para pesaing mereka dengan kumpulan yang lain dan padang persaingannya adalah sama. Aliran Salafi bukanlah aliran yang utama dalam pemikiran Islam di Malaysia. Ini kerana, ajaran Islam yang sampai ke Tanah Melayu adalah berasaskan kepada mazhab Shafie. Aliran ini telah bertapak kukuh dalam pengamalan Islam di Tanah Melayu sehingga pengamalan aliran lain dianggap pelik, bahkan dianggap berlawanan dengan ajaran Islam. Oleh sebab itu, aliran ini di Malaysia telah memenuhi sebahagian infosiber Islam di Malaysia. Hal ini berlainan dengan aliran mazhabiyyah yang wujud secara berselerak di alam maya.<sup>15</sup>

Sejak kedatangan aliran Salafi bersama gerakan pembaharuan awal abad ke-20 melalui tokoh-tokoh yang mendapat pendidikan di Timur Tengah, mereka telah menggunakan penulisan sebahagian daripada medium untuk menyebarkan fahaman pembaharuan. Mereka menulis dalam akhbar dan majalah seperti *Al-Imam*, *Al-Ikhwān*, *Saudara* dan *Neraca*. Namun usaha ini hanya dapat bertahan beberapa tahun sahaja dan tidak dapat diteruskan. Usaha ini kemudiannya diteruskan sama ada melalui lisan atau penulisan di Tanah Melayu dan Singapura. Akhirnya, dengan usaha yang dilakukan ini ternyata ia masih belum berjaya mendapat tempat di hati masyarakat Islam di Malaysia melainkan di Negeri Perlis sahaja.

Kewujudan Internet membuka lembaran baru kepada aliran Salafi kerana mereka boleh mendekati masyarakat khususnya golongan pelajar dan terpelajar lantaran mereka merupakan pengguna utama Internet. Mengembangkan idea dan pemikiran melalui Internet merupakan satu langkah yang baik kerana golongan pelajar dan terpelajar dari kalangan kelas menengah merupakan golongan yang lebih terbuka serta mudah menerima pandangan dan idea baru. Ini kerana golongan ini tidak sekadar menerima sahaja daripada apa yang mereka dapat tetapi mereka akan berfikir dan bertanya. Bagi mereka, tidak cukup diberikan ilmu dan maklumat berkenaan Islam bahkan mereka mencari di manakah sumber kepada ilmu dan maklumat itu. Maka melalui saluran Internet ini, idea Salafi dapat dikembangkan. Pengguna yang terus memberikan respon terhadap lontaran idea yang dipaparkan melalui Internet dapat

---

<sup>14</sup> Merlyna Lim. 2005. *Islamic radicalism and anti-Americanism in Indonesia : the role of the Internet*, Washington DC: East-West Center Washington, hlm. 2.

<sup>15</sup> Sila lihat Muhamad Faisal & Zulkepli. 2006. *Islam di Alam Siber: Pengalaman Malaysia*. Kuala Lumpur. hlm. 2-7.

meluaskan lagi pengaruh dan seterusnya dapat membentuk info struktur siber Islam.

#### MENJELASKAN ASPEK PERUNDANGAN ISLAM

Aliran ini lebih berminat untuk menjelaskan aspek perundangan Islam khususnya kepada amalan yang bagi mereka tiada sandaran daripada al-Quran dan al-Hadis. Contohnya ialah seperti permasalahan yang berkaitan dengan qunut, bacaan talqin, amalan dalam bulan Rejab, sambutan Mawlid dan sebagainya. Selain daripada itu, terdapat juga yang berkaitan dengan permasalahan fiqh yang mereka ambil daripada perspektif al-Quran dan al-Hadis yang tidak terikat dengan mana-mana mazhab.

Sekiranya diteliti perkembangan penulisan mereka dalam laman web, permasalahan yang berkaitan dengan politik semasa tidak mendapat perhatian utama dalam penulisan mereka. Ini berlainan dengan tokoh pelopor gerakan Islah (Salafi) di Malaysia seperti Sheikh Tahir Jalaludin dan Sheikh Abdul Hadi yang turut membawa aspek pemikiran yang menyangkut permasalahan politik tanah air. Para pemimpin Parti Islam Semalaysia (PAS) seperti Dr. Burhanudin al-Helmi dan Dr. Zulkefli Mohamad sebagainya dianggap tokoh aliran Islah yang membawa idea Salafi.<sup>16</sup> Namun apa yang wujud dalam gerakan Salafi pada masa ini ialah membawa pembaharuan dalam aspek Fiqh lebih daripada menyentuh aspek politik.

#### MENYEBARKAN AKTIVITI

Ruang ini turut dimanfaatkan untuk menyebarkan aktiviti mereka. Jadual kuliah tokoh-tokoh ini dipamerkan untuk tatapan para pengunjung web khususnya dalam kalangan mereka yang komited dengan pengajian. Selain itu, seminar, forum dan sumpama dengannya disiarkan dalam laman web dan disebarkan melalui miling list *alFikrah*. Mereka juga mengambil kesempatan menggunakan ruang Internet untuk menyebarkannya dalam miling list yang lain. Secara tidak langsung, program mereka mendapat perhatian masyarakat. Sekurangnya nama program, nama organisasi dan tokoh mereka dapat ditonjolkan.

---

<sup>16</sup> Abdul Rahman Abdullah. 1989. *Gerakan Islah Perlis : Sejarah dan Pemikiran*, hlm. 34-35.

## MEMBUKA RUANG PERBINCANGAN

Internet memberi ruang kepada para pengguna untuk sama-sama terlibat dalam perbincangan dan semua pengguna mendapat peluang yang sama asalkan mendaftar secara percuma sebagai pengguna dalam laman web atau dalam ruangan forum. Untuk terlibat dalam perbincangan ini tidak memerlukan kepada kelayakan tertentu dan sekiranya diperhatikan sub menu perbincangan mereka tidaklah semuanya melibatkan perkara yang berat dengan erti bahawa orang yang mendapat didikan yang rendah sekali pun boleh terlibat sama dalam perbincangan. Walau bagaimanapun, perbincangan utama ialah tertumpu kepada permasalahan yang berkaitan dengan agama. Daripada 42 sub menu perbincangan yang diketengahkan dalam Forum al-Ahkam, terdapat 10 menu yang berbentuk umum yang boleh diikuti oleh sesiapa pun walau pun bukan berlatar belakangkan pengajian Islam.

Ruang perbincangan ini memberi ruang kepada pengguna untuk menjadi *active participant* untuk terlibat sama dalam membicarakan isu-isu yang diketengahkan. Dengan penglibatan ini, mereka akan terasa ingin mengetahui perkembangan selanjutnya dan ingin mengetahui apakah respon orang lain terhadap apa yang mereka coretkan. Bagi pengguna yang sekadar hanya menjadi pemerhati sahaja, akan berminat untuk mengetahui perkembangan perbincangan selanjutnya dalam topik dan isu-isu yang hangat. Akhirnya, dengan sendirinya mereka akan merasa tertarik dan terikat untuk mengikuti perbincangan ini selanjutnya. Satu sudut yang lain ialah, apabila seseorang itu

## MENYEBARKAN PENGAJIAN SECARA AUDIO DAN VIDEO

Perkembangan teknologi maklumat merubah cara manusia mencari dan menuntut ilmu. Teknologi Komunikasi Maklumat (TKM) telah dijadikan alat bantu mengajar yang efisien dan versetail. Terdapat banyak pengajian online yang boleh dimuat turunkan dalam pelbagai topik yang berkaitan dengan aliran ini. Para pengguna yang ingin mendengar pengajian ini, boleh memuatmenturkannya daripada laman web dan mendengar kuliah-kuliah dan pengajian yang dirakamkan sama ada secara audio atau video. Selain itu, bahan kuliah ini boleh didengari sambil melakukan kerja-kerja lain.

## KESIMPULAN

Internet telah membawa dimensi baru kepada dunia Islam kerana ia membolehkan maklumat yang dikongsi sama dengan pengguna yang



lain di seluruh dunia. Dalam masa yang kurang daripada separuh dekad mendatang, perkembangan Islam dalam dunia maya akan semakin mantap dan akan membentuk infostruktur yang kemas dan mantap. Fenomena ini akan memberikan sumbangan kepada perkembangan Islam itu sendiri. Kini Internet telah pun dimanfaatkan sebaiknya oleh aliran Salafi dan mereka menggunakan medium ini untuk mengembangkan pemikiran mereka. Mereka dilihat bergerak pantas berbanding dengan aliran yang lain yang mungkin disebabkan mereka tertumpu kepada beberapa laman web sahaja. Aliran lain yang menjadi dominan dalam masyarakat Islam di Malaysia wujud secara berselerak sama ada dibangunkan secara individu, NGO atau badan atau institusi Islam kerajaan. Ke semua aliran ini perlu berganding bahu untuk membentuk info siber Islam yang dapat memperkayakan lagi maklumat Islam di alam maya.

#### RUJUKAN

- Abdul Rahman Abdullah. 1989. *Gerakan Islah Perlis : Sejarah dan Pemikiran*. Kuala Lumpur: Penerbitan Pena.
- Abu Zahrah, Muhammad. Tth. *Tarikh al-Mazahib al-Islamiah*. Al-Qahirah: Dar al-Fikr al-<sup>c</sup>arabi.
- Bik, Muhammad al-Khudri. 1981. *Tarikh al-Tashri<sup>c</sup> al-Islami*. Ed ke 7. Dimashq: Dar al-Fikr.
- Al-Buti, Muhammad Said Ramadan. 1999. *al-Salafiyyah: Marhalah Zamaniyyah la Mazahib Islamiyyah*. Beirut: Dar al-Fikr.
- Dawson, Lorne L. & Cowan, Douglas E. 2004. *Religion Online*. New York: Routledge.
- Jaeki Song & Fatemeh Mariam Zahedi. 2006. Internet market strategies: Antecedents and implications. *Journal Information & Management* 43, hlm. 222–238.
- Lim, Merlyna. 2005. *Islamic Radicalism and anti-Americanism in Indonesia : The Role of the Internet*. Washington DC: East-West Center Washington.
- Muhamad Faisal & Zulkepli. 2006. Islam di Alam Siber: Pengalaman Malaysia dan Prospek Modal Insan Masa Depan. *Prosiding Seminar Tamadun Islam Tentang Pembangunan Modal Insan*, 26-27 Julai. Kuala Lumpur, 1-10.

#### SUMBER INTERNET

- <http://al-ahkam.net/> (diakses pada 25 Ogos 2006)
- <http://al-ahkam.net/ipaq/index.php>. (diakses pada 25 Ogos 2006)

<http://al-qayyim.net/home/> (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://e-hadith.info/home/>. (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://groups.yahoo.com/group/alFikrah/> (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://www.al-hkam.net/home/index.php?name=MDForum&file=index>  
(diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://www.al-firdaus.com/> (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://www.almeshkat.net/> (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://www.al-nidaa.com.my/> (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://www.al-wahidah.com/phpBB2/index.php> (diakses pada 25 Ogos  
2006)  
<http://www.al-wahidah.com/phpBB2/index.php> (diakses pada 25 Ogos  
2006)  
<http://www.darul kautsar.com/> (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://www.salaf.com/> (diakses pada 25 Ogos 2006)  
<http://www.salafy.or.id> (diakses pada 25 Ogos 2006)

Jabatan Pengajian Dakwah dan Kepimpinan,  
Fakulti Pengajian Islam, UKM.  
[faisal@pkrisc.cc.ukm.my](mailto:faisal@pkrisc.cc.ukm.my)